

فصل هفتم

دوره های پیش دبستانی و

دبستانی و قوانین تعلیمات

اجباری و مجانی

تهیه کننده : شهناز محمودزاده

به نام یکتا خالق
هستی بخش

دوره پیش دبستانی و اهداف آن

- دوره‌ای است که به تناسب امکانات و مقتضیات هر کشوری کودکان 3 تا 6 سال در آن پرورش می‌یابند.
- اولین دوره کودکان از سال 1345 در ساختار نظام آموزش و پرورش ایران مطرح بوده است.
- در ابتدا یعنی از سال 1349 تا سال 1368 کودکان یک واحد تربیتی بود که به وسیله یا با اجازه آموزش و پرورش برای تربیت کودکانی که در سنین پیش از دبستان بودند تأسیس می شد.
- در طرح تغییر نظام آموزش و پرورش ایران مصوب 1368 دوره پیش از دبستان به عنوان بخشی از ساختار نظام آموزش و پرورش ایران مطرح شد.

مهدهای کودک

- به منظور نگهداری کودکان و پرورش قوای مختلف آنان به تناسب سن کودکان ابتدا در وزارت کار و امور اجتماعی و بتدریج در وزارتخانه ها و سازمانهای مختلف اداری، صنعتی، بازرگانی، فرهنگی و آموزشی به وجود آمد.
- هم اکنون طبق قانون و براساس اساسنامه تأسیس مهدهای کودک این مراکز زیر نظر سازمان بهزیستی دایر و اداره می شود.

مرحله آمادگی

■ به دلیل وجود مشکلات زبان آموزی در کلاسهای اول دبستان و محدودی فراوان در اولین سال این دوره و ضرورت توجه به رشد ابعاد وجودی کودکان برای سازگاری بیشتر با محیط مدرسه، بویژه در مناطق دوزبانه، موجب شد برنامه ریزان و مسئولان آموزش و پرورش، آماده ساختن کودکان پنج ساله را برای ورود به دبستان در اولویت قرار دهند و به تأسیس و گسترش واحدهای مستقل یا ضمیمه دبستانها با عنوان «آمادگی» بپردازند.

اساسنامه جدید دوره پیش دبستانی

مورخه 28 / 11 / 1382

1) تعریف دوره پیش دبستانی :

به دوره دوساله ای اطلاق می شود که گروه سنی 4 تا 6 سال را تحت پوشش برنامه های تربیتی قرار می دهد .
در صورت عدم تأمین امکانات مورد نیاز اجرای دوره مذکور به صورت یکساله بلامانع است .

(2) اهداف کلی دورهٔ پیش دبستانی عبارتند از:

- پرورش قابلیت‌های جسمانی و ذهنی، هماهنگ سازی و رشد مهارت‌های حرکتی کودکان
- کمک به رشد عاطفی کودکان، افزایش حس اعتماد به نفس، درک شرایط محیطی و تقویت درک زیباییها
- فراهم ساختن زمینهٔ علاقه و احساس شادی از مشارکت در فعالیتهای گروهی؛ ایجاد رفتارهای مطلوب فردی و اجتماعی در کودکان متناسب با سن آنان -

۳ اصول حاکم بر آموزش و پرورش دوره پیش دبستانی عبارتند از:

- رعایت تفاوت‌های فردی و توجه به شرایط فرهنگی و بومی کودکان؛
- توجه به ویژگی‌های مراحل رشد و پرورش حواس کوناگون کودکان؛
- اولویت دادن به بازی و فعالیتهای نشاط آور و پرهیز از روشهای آموزش انتزاعی و حافظه مدار؛
- هماهنگی و همسویی با اهداف دوره ابتدایی.

4 دوره‌پیش دبستانی به دو صورت تشکیل می‌شود:

الف) دولتی با مشارکت مردم

ب) غیر دولتی براساس قوانین مربوط

- ۵) کلیه مراکز پیش دبستانی دایر موظفند از تاریخ ابلاغ دستورالعملهای اجرایی این اساسنامه، **حداکثر ظرف مدت یک سال** از وزارت آموزش و پرورش مجوز دریافت کنند.
- ۶) راهنمای برنامه آموزش و پرورش دوره پیش دبستانی **توسط وزارت آموزش و پرورش تهیه می شود و به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش می رسد.**
- ۷) **تعیین صلاحیتهای نیروی انسانی و استانداردهای فضا و تجهیزات و مواد آموزشی و مدیریت تأمین نیروی انسانی مورد نیاز برعهده وزارت آموزش و پرورش است.**

دورهٔ ابتدایی و اهمّ قوانین و مقرّرات آن

■ نامهای دیگر این دوره:

- تعلیمات ابتدایی
- تعلیمات اجباری
- آموزش همگانی
- آموزش عمومی

اهداف‌های تعلیم و تربیت در **مکتبخانه‌ها** :

■ پرورش دینی و اخلاقی؛

■ سواد آموزی و دانش‌اندوزی.

قوانین آموزش و پرورش عمومی (تعلیمات اجباری و مجانی)

1 قانون تعلیمات اجباری عمومی:

- دولت مکلف است از سال 1322 تا مدت 10 سال آموزش و پرورش ابتدایی را در تمام کشور بتدریج عمومی و اجباری سازد.
- دوره تعلیمات اجباری 6 سال است.
- وزارت فرهنگ می تواند تا زمانی که وسایل کافی در اختیار ندارد و مقتضی بداند تحصیلات را در کلاسهای پنجم و ششم اختیاری قرار دهد به شرط اینکه از تاریخ تصویب این قانون 5 سال تجاوز نکند.

■ وزارت فرهنگ مکلف است در برنامه این دو کلاس تجدید نظر به عمل آورده آموختن مقدمات حرف و صنایع و کشاورزی را با رعایت مقتضیات هر محل در آن بگنجاند.

■ آموزش و پرورش در دبستانهای دولتی در تمام کشور مجانی است .

■ در نقاطی که اجباری بودن تعلیمات اعلام شده است اهالی مکلفند اطفال خود را که 6 سال تمام دارند در شهریور ماه در دبستان نامنویسی کنند.

- بازداشتن طفل بدون عذر موجه علاوه بر جبران، 10 ریال جریمه دارد.
- دولت مکلف است همه ساله اعتبار لازم را در بودجهٔ کل کشور برای ساختن، تأسیس و نگاهداری دبستانها و تربیت آموزگار در مدت مقرر پیش بینی کند.
- شهرداریها مکلفند در حدود قوانین مربوط در تهیه وسایل ساختمان مدارس و توسعهٔ مدارس و توسعهٔ معارف طبق آیین نامهٔ مخصوص با وزارت فرهنگ تشریک مساعی نماید.
- برای تقویت و تأمین آموزگاران مورد نیاز در مناطق مختلف دانشسراهای مقدماتی تأسیس و گسترش یابد.
- حقوق پایهٔ یک کمک آموزگاری برابر مقرری دریافتی پایه یک اداری و ...

۲ قانون اصلاح قانون آموزش و پرورش عمومی و

اجباری و مجانی

- از سال تحصیلی ۱۳۴۵ - ۱۳۴۶ تعلیمات عمومی کشور در دو مرحله «ابتدایی» و «راهنمایی تحصیلی» مطرح شد و دوره ابتدایی به عنوان اولین مرحله تعلیمات عمومی شامل پنج سال اعلام گردید.

۳ قانون تأمین وسایل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی

- کلیه اطفال و جوانان ایرانی که واجد شرایط تحصیل می باشند باید بدون هیچگونه مانعی به تحصیل بپردازند .
- جلوگیری کردن از تحصیل افراد جزای نقدی و ادای تکلیف دارد.
- تحصیلات حرفه ای تا پایان دوره متوسطه مجانی است.
- تحصیلات دوره متوسطه غیر حرفه ای برای کسانی که می خواهند در دستگاههای دولتی خدمت کنند مجانی خواهد بود.

4 اصل 30 قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در مورد آموزش و پرورش رایگان

- دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت تا پایان دوره متوسطه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سرحد خودکفایی کشور به طور رایگان گسترش دهد.

■ مدارس ابتدایی در ایران از نظر میزان سرمایه گذاری
و نظارت دولت یا مشارکت مردم در اداره آنها، از نظر
ویژگیهای دانش آموزان و از دیدگاه درجه بندی
نامهای گوناگونی دارند که عبارتند از :

- 1) مدارس دولتی :
- 2) مدارس غیر انتفاعی :
- 3) مدارس استثنایی :
- 4) مدارس خارجی :
- 5) مدارس تطبیقی: برای آماده کردن دانش آموزانی که زبان فارسی نمی دانند و مایل به ادامه تحصیل در مدارس ایرانی هستند، تأسیس می شود.
- 6) مدارس شاهد :
- 7) مدارس نمونه :
- 8) مدارس شبانه عمومی و تکمیلی بزرگسالان :
- 9) مدارس اقلیتهای مذهبی :
- 10) مدارس عشایری :
- 11) مدارس ضمیمه دانشکده های علوم تربیتی و مراکز تربیت معلم :

آیین نامه ها و مقررات عمومی و امتحانی مدارس ابتدایی

- آیین نامه آموزشی (اجرایی) آموزش و پرورش همگانی
- آیین نامه امتحانات دوره پنج ساله ابتدایی
- آیین نامه انضباطی دانش آموزان
- آیین نامه مصرف سرانه دانش آموزان
- آیین نامه انجمن اولیا و مربیان واحدهای آموزشی
- آیین نامه تخلفات امتحانی دوره آموزش همگانی
- آیین نامه بهداشت محیط مدارس

نکات مورد توجه

- عدم راهیابی در صدی از گروه سنی 6-10 ساله به مدرسه
- کاهش جمعیت دانش آموزی دوره ابتدایی در سالهای اخیر
- تفاوت در نرخ برخورداری جمعیت و گروه سنی شهر و روستا و برخی از شهرها
- تفاوت در نرخ برخورداری پسر و دختر
- عدم توجه لازم به آموزش پیش دبستانی و تأمین نیروی انسانی
- تعدد مدارس دو نوبته
- وجود روستاهای پراکنده ، نامساعد بودن شرایط جوی و جغرافیایی، وجود کلاسهای چند پایه، استفاده از معلمان حق التدریس و سرباز معلم، عدم استفاده از تکنولوژی آموزشی مناسب در تدریس، فقر فرهنگی و اقتصادی و ....
- تعطیلی مراکز تربیت معلم 4 ساله و 2 ساله و دانشسراها
- شیوه برخورد کارکنان مدارس ابتدایی با دانش آموزان، شیوه های ارزشیابی، آرایش کلاسها، شیوه های مدیریت، بودجه سرانه دانش آموزان، شیوه تدریس معلمان و ...